

Извештај о раду *Летње школе српског фолклора* Центра за истраживање српског фолклора Одсека за српску књижевност (Филозофски факултет Нови Сад) с темом: „Биље у српском фолклору и народној књижевности (значења и функције),“ која је одржана од 11. до 18. јула 2013.

Летња школа српског фолклора, која је ове године одржана први пут, састојала се из семинара и теренског рада на Старој планини. На семинару предавачи су били су професори и студенти докторских студија са Филозофског и Природно-математичког факултета у Новом Саду, Филолошког факултета у Београду, Филозофског факултета у Нишу и Балканолошког института САНУ из Београда.

Терен на Старој планини обављен је у времену од 13. до 18. јула. Учесници су у току трајања истраживања били смештени у Архео-етно парку Равна, под управитељством Завичајног музеја Књажевац, а затим у домаћинствима на обронцима Старе планине (Кална и Балта Бериловац).

Рад се састојао из разговора на терену са информаторима и локалним сакупљачима биља, као и етнографских екскурзија на Старој планини и другим локалитетима у окружењу. У раду на терену помагали су чланови удружења љубитеља природе и лековитог биља *Mellisa* из Зајачара, као и травари Предраг Сибиновић из Књажевца и Миливој Голубовић из села Штрбац, који су учесницима Школе организовали мале изложбе лековитог биља, са представљањем и упознавањем са њиховим деловањем, коришћењем у традиционалном лечењу, магији и обреду, као и дегустацијом чаја од биља. Разговори су такође вођени с мештанима села која су била обухваћена тереном. У подножју планине Ртањ обављен је разговор са биљаром Милорадом Гргурићем, који је учесницима семинара показао како припрема и суши биље, као и тинктуре и ракије од биља које сам справља. Учесници семинара су, у два наврата, заједно с траварима, у оквиру полудневних етнографско-еколошких екскурзија ишли на Стару планину, до врха Бабин Зуб, као и до релеја на Тупижници, која по тврђењу мештана има највише врста биљака по квадратном метру у Србији. Тамо су се директно упознали с различитим врстама биљака на природним стаништима, њиховим дејствима и начином брања, како би оне дале најбоље резултате у лечењу, али се и сачувале од уништења. Учесници Школе су такође на обронцима Старе планине (у селима Иново, Балта Бериловац и Вртовац) посетили неколико стабала *записа*, који представљају изузетно важна култна места овог краја. Истраживачи су посетили и породичну задругу „Царски плодови“ у Грзи, која се посебно бави сакупљањем и сушењем гљива, брањем ртањског чаја и сremoша, где је за полазнике била организована и дегустација намаза од тартуфа. Полазници Школе су посетили и биљне апотеке у манастирима Раваница и Темска. Раваница је у последњих неколико година постала чувена по својим производима од биља (чајеви, мелеми, тинктуре и сл.), које припремају монахиње, док је Темска позната по биљним мелемима за кожне болести, чије су рецепте, према причи љубазне домаћице, још почетком прошлог века добили од руских монахиња.

Изложба одевних предмета и текстилних предмета за кућну употребу, са тканим, плетеним и везеним биљним мотивима, углавном с краја 19. и почетком 20. века, била је приређена у Равни. Изложбу са пригодним предавањем организовала је госпођа, председница Удружења за неговање традиције „Извор“ из Књажевца.

Уприличена је и посета манастирима, односно црквама у Доњој и Горњој Каменици (14. и 15. век), што је стручним опсервацијама пропратила историчар уметности Милена Милошевић Мицић, кустос музеја у Књажевцу. Полазници Школе су посетили и Музеј у Књажевцу, који такође поседује богату збирку текстилних предмета из краја, са флоралним мотивима. У самом архео-етнокомплексу у Равни, који нам је такође показан, најзанимљивије су римске стеле с мотивима винове лозе, које сведоче о хиљадугодишњој традицији њеног гајења у Тимочкој области, као и стара винарија с почетка 20. века. Иначе, сам комплекс је окружен виноградима, чије гајење је и данас за становништво овог краја важно.